

STATISZTIKA

A környezetvédelmi szempontokat tartalmazó közbeszerzések 2021. évi alakulásának statisztikai elemzése

Rezső Orsolya, statisztikai elemző, Közbeszerzési Hatóság

DOI: 10.37371/KEP.2022.5.5

Címszavak: közbeszerzés, statisztika, fenntarthatóság, fenntarthatós közbeszerzés, környezetvédelem

A fenntartható fejlődés érdekében végzett tevékenységek keretén belül a Közbeszerzési Hatóság kiemelt céljai között szerepel, hogy a fenntarthatósági szempontok (környezetvédelmi-, szociális-, és innovatív szempontok) közbeszerzési eljárásokban történő alkalmazásának fontosságára felhívja az érintettek figyelmét és ezt többek között az ilyen típusú közbeszerzési eljárásokkal kapcsolatos információk terjesztésével próbálja megvalósítani.

A közbeszerzési eljárásokban¹ szereplő fenntarthatósági szempontok közül a környezetvédelmi, azaz zöld szempontok kapják a legnagyobb hangsúlyt a rendelkezésre álló adatok alapján, ezért lett ennek az elemzésnek a tárgya a zöld szempontokat tartalmazó közbeszerzések 2021. évi alakulásának vizsgálata.

A zöld közbeszerzési eljárás olyan eljárás, amelynek alkalmazásakor az ajánlatkérők azoknak az árúknak, szolgáltatásoknak és építési beruházásoknak a beszer-

sét részesítik előnyben, amelyek más, azonos rendeltetésű árúkhöz, szolgáltatásokhoz és építési beruházásokhoz képest kisebb mértékben terhelik a környezetet, az Európai Bizottság: Környezetvédelmi szemléletű közbeszerzés c. közleményének definíciója alapján.

A hazai jogszabályi környezet a 2012. évtől kezdődően teszi lehetővé az értékelési, illetve egyéb követelményként a környezetvédelmi (zöld) és/vagy szociális szempontokat tartalmazó eljárások adatainak gyűjtését, amelyre csak a nemzeti eljárásrendben van lehetőség, miután a hirdetményminták hiányosságai miatt az uniós értékhatárokat elérő vagy meghaladó értékű eljárásokról nem állnak rendelkezésre az ilyen jellegű adatok. Az adatgyűjtést azonban az új uniós hirdetményminták bevezetése a jövőben lehetővé teszi majd.

A környezetvédelmi (zöld) szempontokat tartalmazó közbeszerzések alakulását 2012-2021 között az 1. ábra grafikonja szemlélteti.

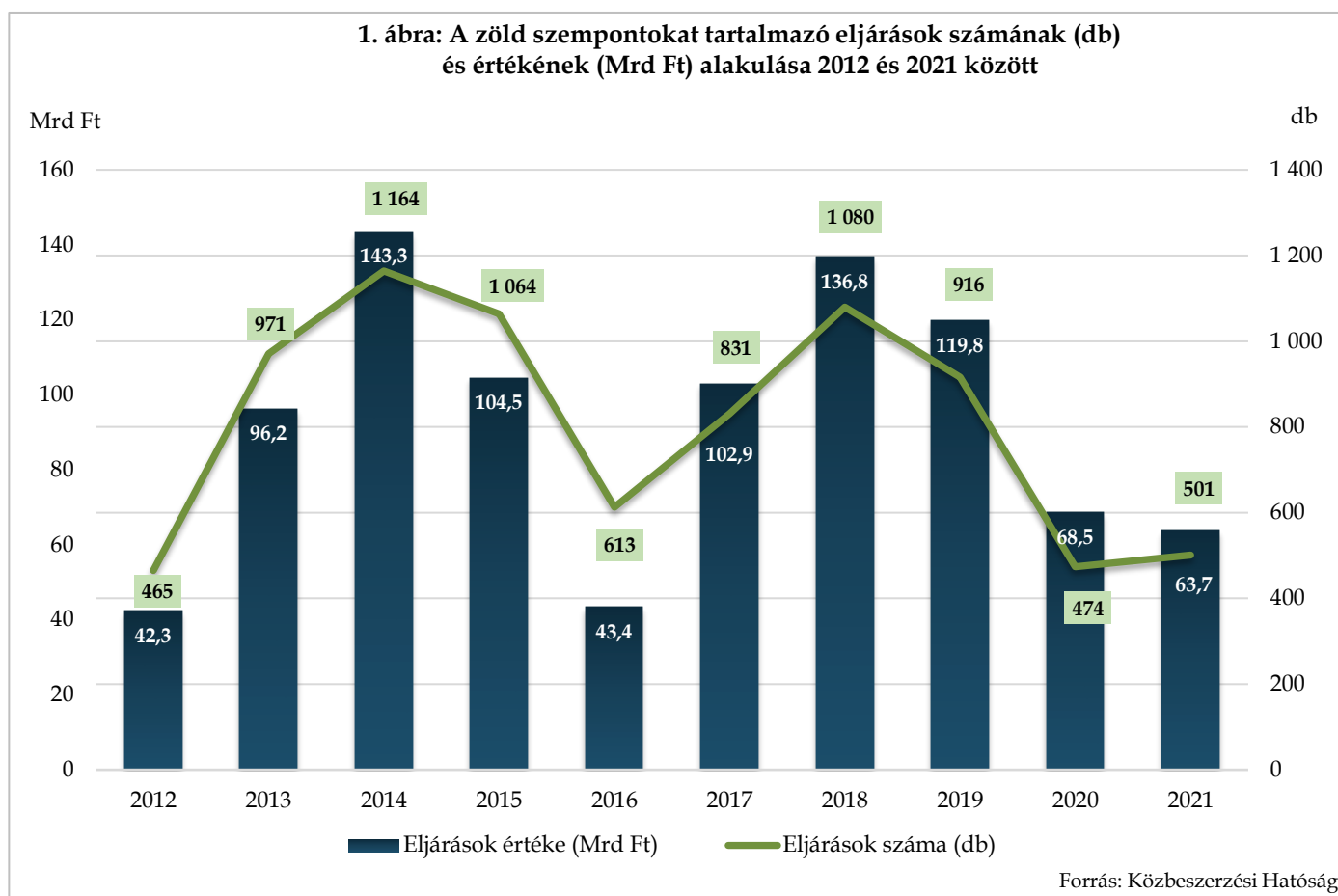
1. táblázat

	2020. év				2021. év			
	eljárások száma (db)	szám-arány (%)	eljárások értéke (Mrd Ft)	érték-arány (%)	eljárások száma (db)	szám-arány (%)	eljárások értéke (Mrd Ft)	érték-arány (%)
Zöld eljárások	474	10,3%	68,5	13,1%	501	11,1%	63,7	11,3%
Nem zöld eljárások	4116	89,7%	455,4	86,9%	4031	88,9%	501,5	88,7%
Nemzeti eljárások	4590	100,0%	523,9	100,0%	4532	100,0%	565,2	100,0%
Összes eljárás	7431	-	3263,6	-	7676	-	4221,8	-

Forrás: Közbeszerzési Hatóság

¹ Az adatok nem tartalmazzák azon eljárások adatait, amelyek keretmegállapodások megkötésére irányulnak. A továbbiakban eljárás/közbeszerzési eljárás alatt mindig az eredményes, keretmegállapodás nélküli eljárásokat értjük.

1. ábra: A zöld szempontokat tartalmazó eljárások számának (db) és értékének (Mrd Ft) alakulása 2012 és 2021 között

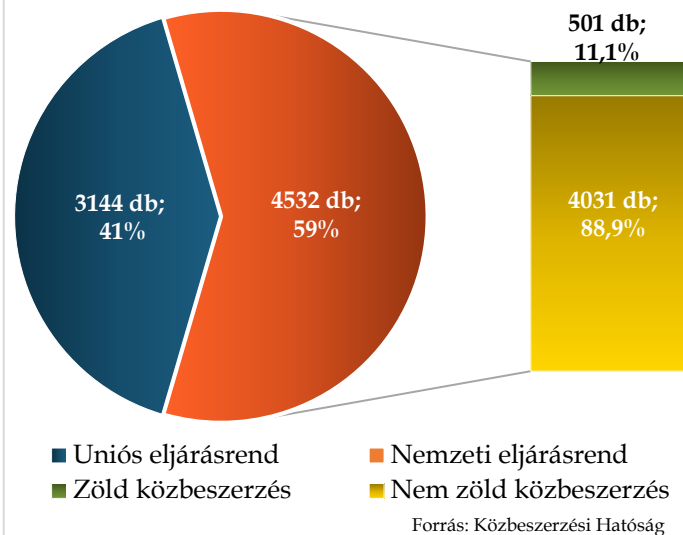
2021-ben összesen 7676 db közbeszerzési eljárást folytattak le az ajánlatkérők, 4221,8 milliárd Ft összértékben, melyből 501 db tartalmazott zöld szempontokat, értékük összesítve 63,7 Mrd Ft-ot tett ki. Az 1. ábra grafikonjából látható, hogy 2018-ban tapasztalható lokális maximumhoz viszonyítva 2019-ben mind az eljárások számában, mind az eljárások értékében kismértékű csökkenés következett be, 2020-ban pedig, elsősorban a koronavírus-járvány negatív hatása miatt, jelentős mértékűvé vált a visszaesés, ekkor a zöld eljárások száma közel a felére csökkent, az általuk képviselt összérték pedig 60% körüli értékre esett vissza. Ehhez képest 2021-ben a zöld közbeszerzési eljárások számában már kis mértékű növekedés következett be, 5,7%-kal meghaladva az előző éves adatot, ugyanakkor az értékük visszaesett 7 százalékkal.

Az 1. táblázat adatai a 2020-ról 2021-re bekövetkező változásokat mutatják be részletesebben. Az adatokból látható, hogy annak ellenére csökkent kissé a zöld közbeszerzések összértéke, hogy az összes eredményes közbeszerzési eljárás értéke összességében je-

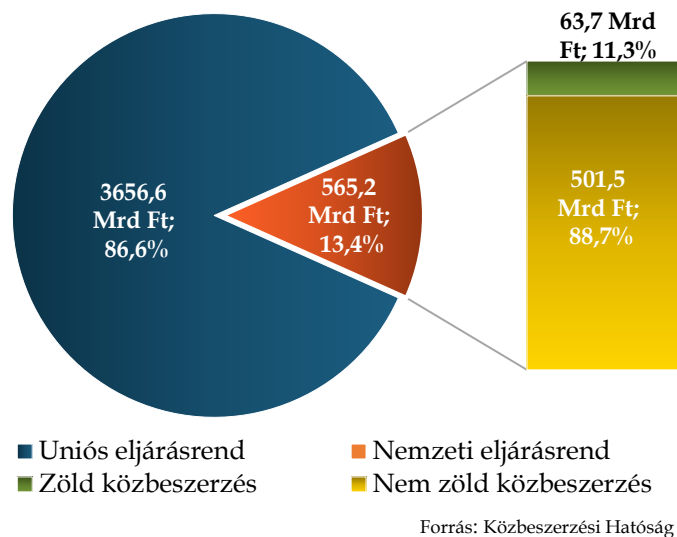
lentősen, megközelítőleg 30 százalékkal megnőtt és a nemzeti eljárásrendű közbeszerzések értéke is emelkedett 8 százalékkal. Ugyanakkor a zöld közbeszerzések száma még az összes közbeszerzés számánál is nagyobb, majdnem kétszer akkora mértékben növekedett 2020-ról 2021-re. Az is megfigyelhető, hogy a zöld közbeszerzések alakulásában a nemzeti eljárásokhoz képest ellentétes előjelű változás következett be mind az eljárások számának, mind az értékének tekintetében.

A 2. és 3. ábrák az eljárások arányait szemléltetik: 2021-ben a nemzeti eljárásrenden belül lefolytatott közbeszerzési eljárások 11 százaléka tartalmazott környezetvédelmi szempontot mind az eljárások számának, mind összértékének esetében. Így elmondható, hogy a zöld közbeszerzések számaránya 0,8 százalékponttal növekedett a 2020. évi arányhoz (10,3%) képest, viszont az eljárások összértékét tekintve a zöld közbeszerzések 11,3%-os aránya 1,8 százalékpontos csökkenést jelent a megelőző évi arányszámhoz (13,1%) viszonyítva.

2. ábra A zöld közbeszerzések számának megoszlása a nemzeti eljárásrenden belül, 2021.

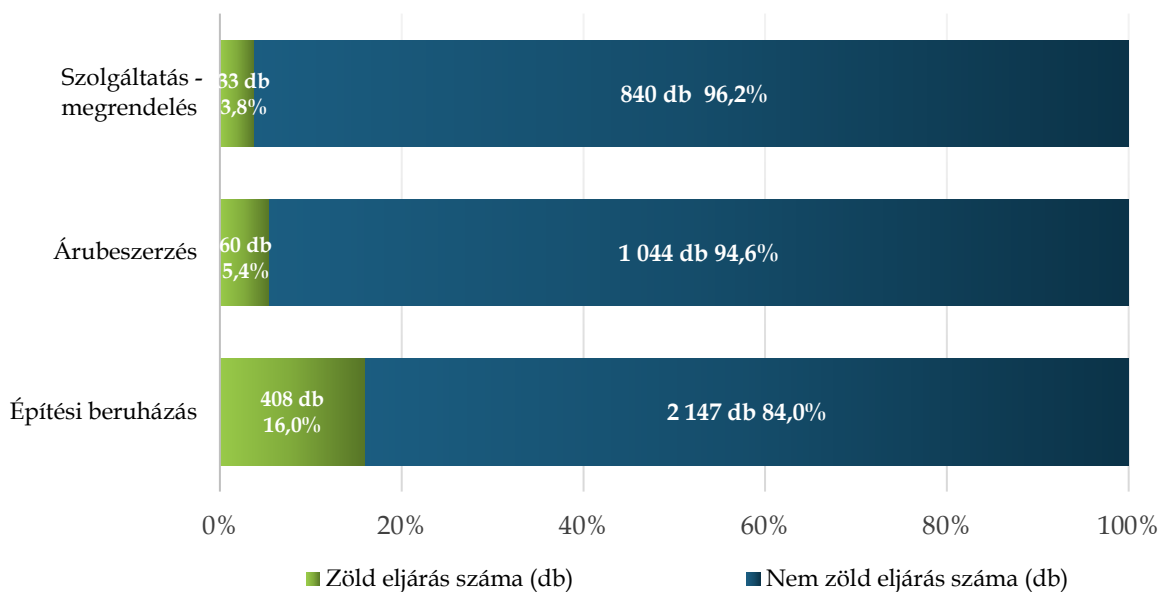
3. ábra A zöld közbeszerzések értékének megoszlása a nemzeti eljárásrenden belül, 2021.

A 4. és a 5. ábra a nemzeti eljárásrenden belüli zöld szempontot tartalmazó közbeszerzések számának és értékének alakulását szemlélteti a főbb beszerzési tárgyak szerint csoportosítva (építési beruházás, árubeszerzés, szolgáltatás-megrendelés). Ennek alapján elmondható, hogy az ajánlatkérők hasonlóan az előző évekhez 2021-ben is leginkább az építési beruházások esetében tartották szem előtt a környezetvédelmi szempontokat. Az adatokból látható, hogy a nemzeti eljárásrendben lefolytatott építési beruházások számá-

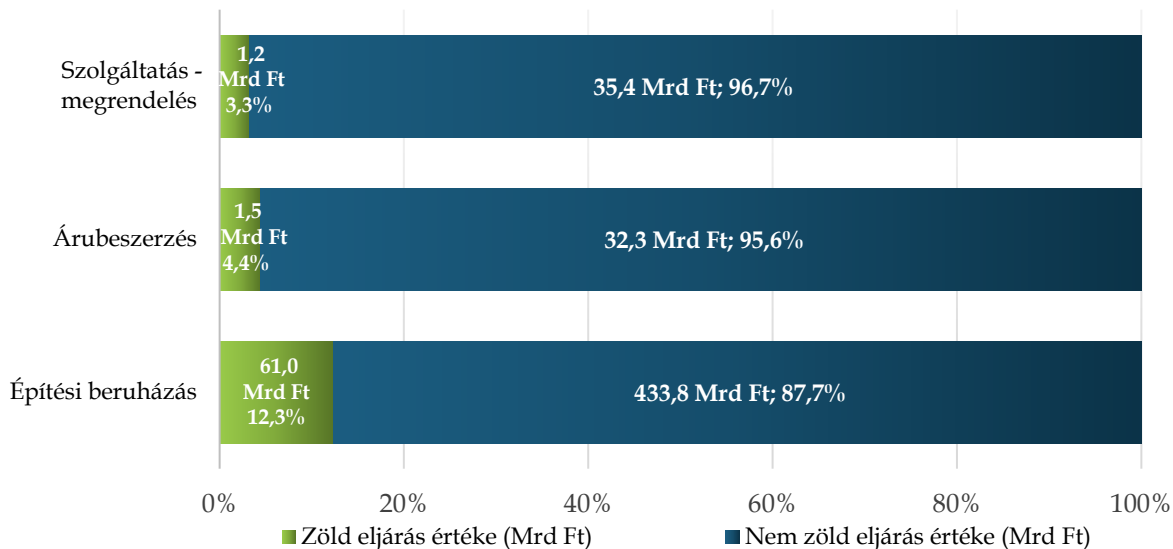
nak 16 százaléka, értékének 12,3 százaléka tartalmazott környezetvédelmi szempontokat (amely mindkét esetben közelítőleg 1 százalékponttal meghaladja az egy évvel korábbi arányszámot). Az árubeszerzések, illetve a szolgáltatások esetében ez az arány mind a számukat, mind az értéküket tekintve csupán 3-5 százalék körül volt, tehát a nemzeti eljárásrendű árubeszerzés, illetve szolgáltatás-megrendelés tárgyú közbeszerzéseknek csak ilyen elenyészően kis százalékában szerepelt zöld szempont.

4. ábra: Zöld közbeszerzések száma (db) a nemzeti eljárásrenden belül, főbb beszerzési tárgyak szerint, 2021.

Forrás: Közbeszerzési Hatóság

5. ábra: Zöld közbeszerzések értéke (Mrd Ft) a nemzeti eljárásrendben, főbb beszerzési tárgyak szerint, 2021.

Forrás: Közbeszerzési Hatóság

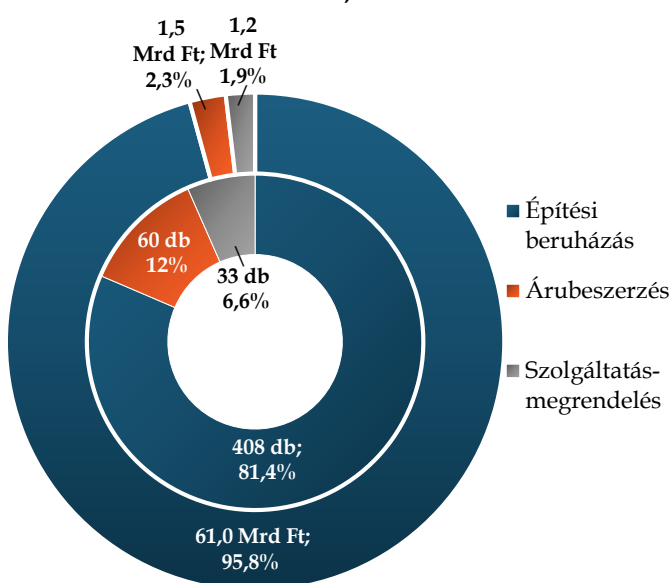
A zöld szempontot tartalmazó közbeszerzési eljárások beszerzési tárgyak szerinti megoszlását szemlélteti a 6. ábra. A 7. ábra kördiagramjával összehasonlítva, mely a nemzeti eljárásrendű közbeszerzések megoszlását mutatja ugyanazon csoportosításban, szembetűnő a különbség: 2021-ben a zöld szempontú közbeszerzési eljárások

esetében jóval nagyobb az építési beruházások aránya - mind az eljárások számának, mind értékének tekintetében -, mint a nemzeti eljárásrendű közbeszerzések esetében. Míg a zöld közbeszerzési eljárások több, mint 80 százaléka (81,4%) építési beruházás tárgyú volt, addig a nemzeti eljárásrendű közbeszerzéseknek csak

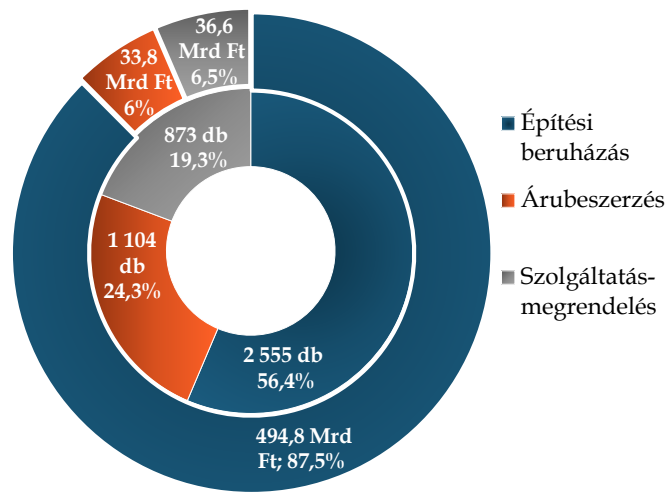
mintegy a fele, pontosan 56,4%-a. Az értékarányok tekintetében már kisebb az eltérés, de még így is jelentős: míg a nemzeti eljárásrendben az építési beruházások az eljárások összértékének 87,5 százalékát tették ki, addig a zöld szempontokat tartalmazó közbeszerzési eljárások összértékének 95,8 százalékát adják az építési beruházások. Az árubeszerzésekhez, illetve szolgáltatás-megrendelésekhez köthető közbeszerzési eljárások esetében viszont azt mondhatjuk, hogy a zöld szempontok figye-

lembevétele nem túl gyakori, arányuk számban és értékben is jelentősen elmarad az összes nemzeti eljáráson belüli arányokhoz képest. Amennyiben a 2020. évi arányokhoz hasonlítjuk a 2021. évi adatokat, nagymértékű hasonlóságot tapasztalhatunk: legfeljebb 3-3,5 százalékpontos eltéréseket figyelhetünk meg mind a nemzeti, mind a zöld közbeszerzések arányainak tekintetében.

6. ábra A zöld közbeszerzések számának és értékének megoszlása a beszerzési tárgyak szerint, 2021.

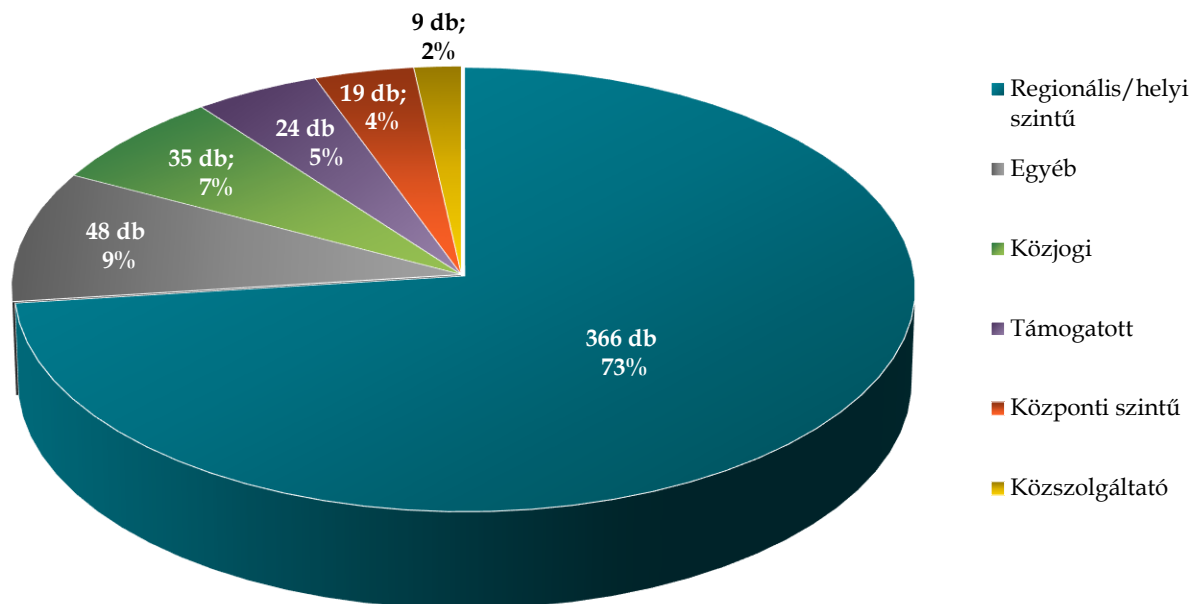
7. ábra A nemzeti eljárásrendű közbeszerzések számának és értékének megoszlása a beszerzési tárgyak szerint, 2021.

Az ajánlatkérők típusa (regionális/helyi szintű szervezetek; központi szintű szervezetek; közjogi szervezetek; közszolgáltató szervezetek; támogatott szervezetek; és egyéb szervezetek) szerinti adatvizsgálat során az állapítható meg, hogy mind az eljárások számát, mind pedig értékét tekintve a regionális/helyi szintű intézmények vették a legtöbbször figyelembe a környezetvédelmi szempontokat a közbeszerzéseik során 2021. évben is. A 8. és 9. ábra kördiagramjaiból jól látható, hogy a zöld közbeszerzések közelítőleg háromnegyedét (73%-át) a regionális/helyi szintű ajánlatkérők bonyolították le, és az összérték 70 százaléka is ezekhez a szer-

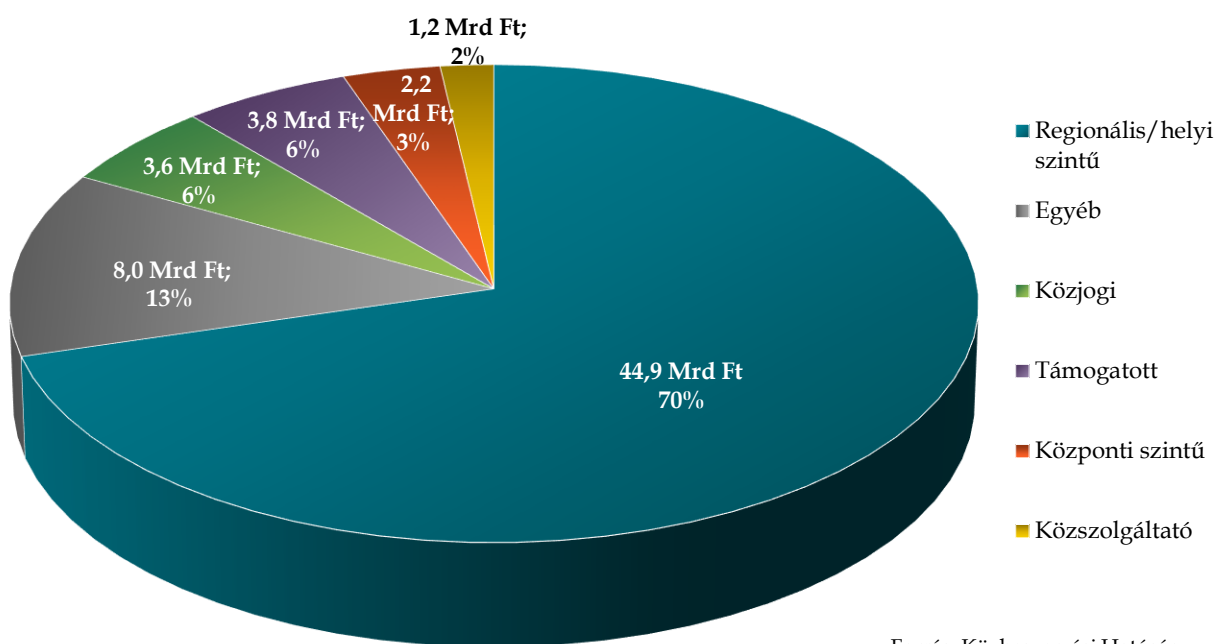
vezetekhez kapcsolódott. Ezek az értékek, az előző évi arányokhoz képest 4-5 százalékpontos csökkenést jelentenek. A többi szervezethez köthető közbeszerzések mind a számarány, mind az értékarány tekintetében 10% alatt maradnak, kivételt képeznek ez alól az «Egyéb» kategóriába tartozó szervezetek, melyek számaránya 2021-ben majdnem elérte a 10 százalékot (9,6%), értékarányuk pedig meg is haladta azt (12,6%), pedig egy évvel korábban csupán 5 százalék körül volt a részesedésük a zöld közbeszerzések közül (mind a számuk, mind az összértékük tekintetében).

8. ábra A zöld közbeszerzések számának (db) megoszlása az ajánlatkérők típusa szerint, 2021.

Forrás: Közbeszerzési Hatóság

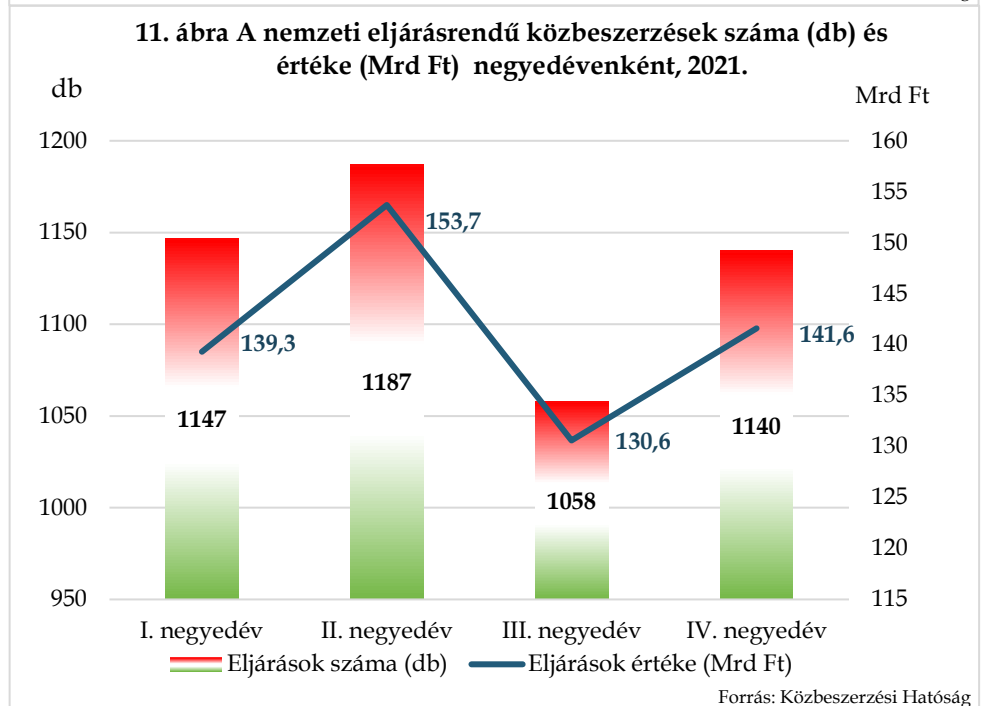
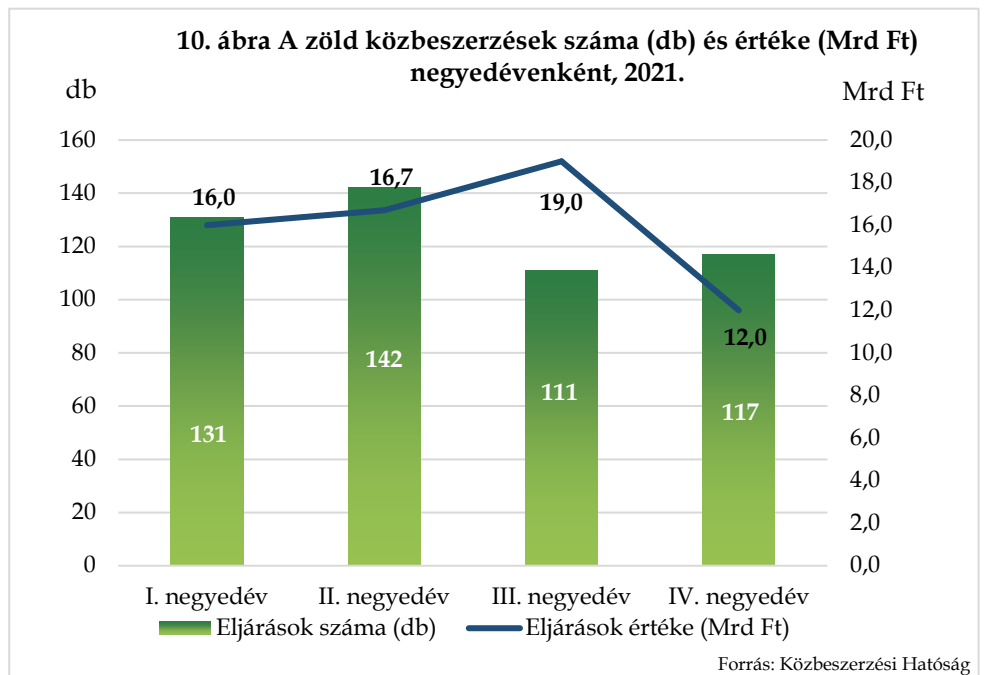
9. ábra A zöld közbeszerzések értékének (Mrd Ft) megoszlása az ajánlatkérők típusa szerint, 2021.

Forrás: Közbeszerzési Hatóság

A zöld szempontokat tartalmazó közbeszerzési eljárások negyedévenkénti megoszlását vizsgálva 2021-ben (lásd: 10. ábra), megállapíthatjuk, a III. negyedéves kiugró értékadattól eltekintve többé-kevésbé hasonló tendenciát mutat - mind az eljárások számát, mind értékét tekintve -, mint a nemzeti eljárásrendű közbeszerzések negyedéves megoszlása, amit a 11. ábra szemléltet. A zöld közbeszerzések összértéke a harmadik negyedévben tetőzött 19 Mrd Ft-tal, annak ellenére, hogy ebben a negyedévben a legkevesebb volt az ilyen jellegű eljárások száma (111 db). Ez annak a következménye, hogy ekkor, tehát július-szeptember időszakban zajlott néhány nagyon nagy, milliárdos összértékű olyan közbeszerzés, melyeknél a zöld szempontokat figyelembe vették értékelési szempontként. A legkisebb összértéket a zöld eljárások a negyedik negyedévben realizálták (12 Mrd Ft), így több, mint 10 százalékponton rúg a különbség az utolsó előtti és az utolsó negyedév összértéke között. A legtöbb zöld közbeszerzési eljárást, 142 db-ot, a II. negyedévben bonyolították le az ajánlatkérők, de az eljárások számában nincs olyan nagy mértékű szórás a negyedévek között, mint az eljárások értékének tekintetében és az is elmondható, hogy hasonlóan alakult a grafikon, mint a nemzeti eljárásrendű közbeszerzések esetében.

A zöld szempontokat tartalmazó közbeszerzési eljárások érték kategóriák szerinti megoszlását szemlélteti a 12. ábra. Megvizsgálva az adatokat, az a következtetés vonható le, hogy hasonlóan a 2020-as évhez, 2021-ben is a 100 millió Ft-nál kisebb összértékű eljárásokból volt a

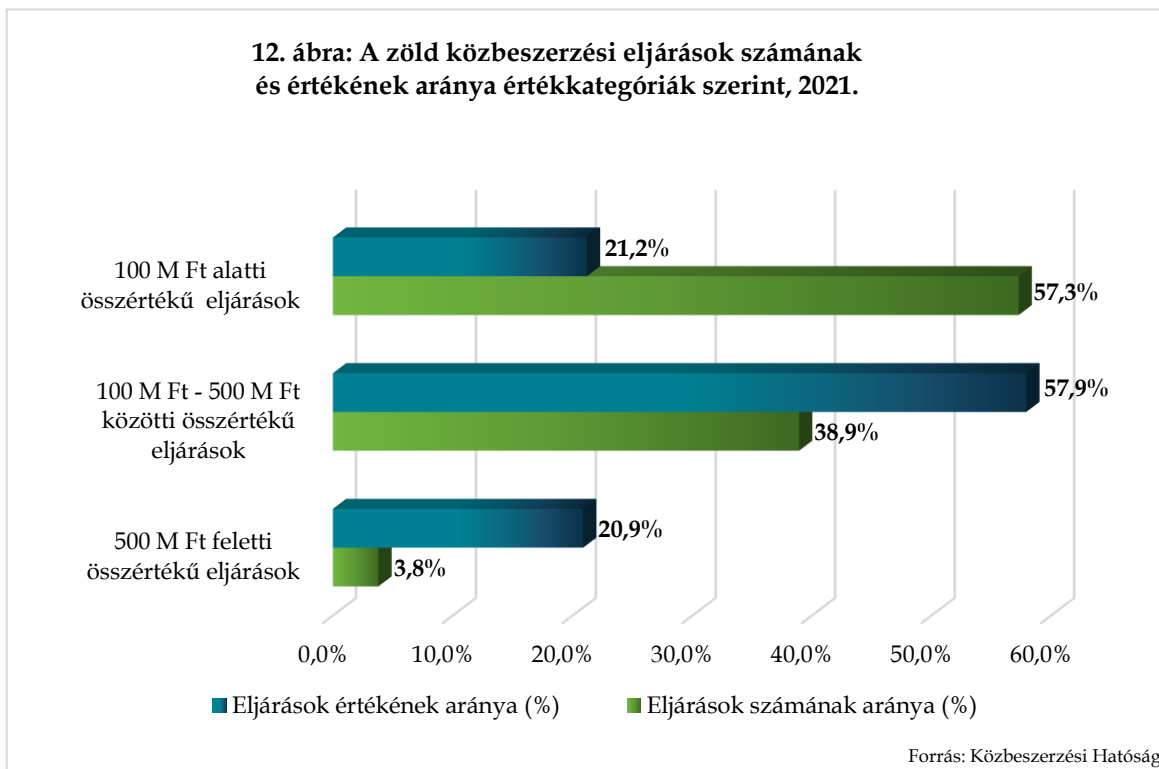

legtöbb (287 db), közel 60%-os arányt alkotva az összes zöld eljárás számán belül. Tehát a zöld szempontok sok, viszonylag kis értékű közbeszerzéshez kapcsolódtak, értékük összesen a zöld eljárások összértékének az ötödét tette ki (13,5 Mrd Ft). A 100 millió és 500 millió forint közötti összértékű zöld eljárások mutatkozott a legjelentősebb kategóriának, mert 195 db eljárás esett ebbe a halmazba 36,9 Mrd Ft összértékben, ami a zöld eljárások számának közel 40 százalékát (38,9%), és összértékének majdnem 60 százalékát jelentette (57,9%).

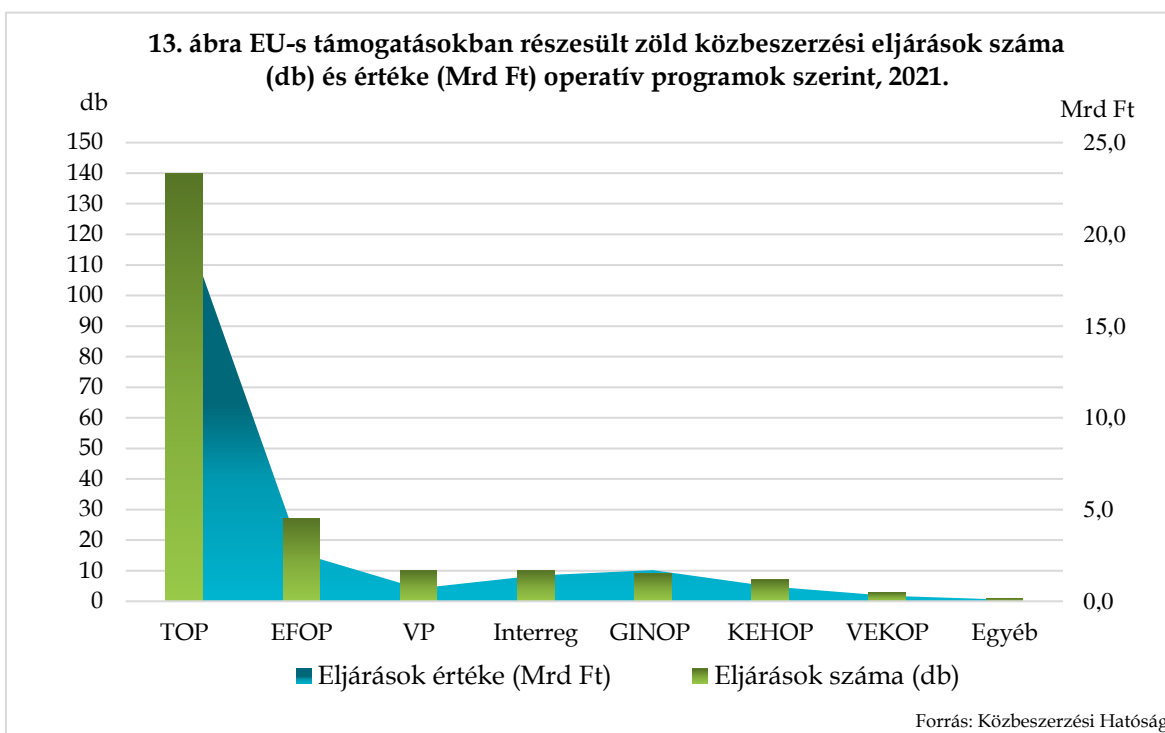
Az 500 millió forint feletti kategóriába mindössze 19 db zöld eljárás tartozott, ami az összes zöld közbeszerzés számának kevesebb, mint 5 százaléka (3,8%), viszont

igen számottevő, 13,3 Mrd Ft összértéket képviseltek, ami több, mint egyötödös részesedést testesített meg a zöld közbeszerzések összértékén belül.

12. ábra: A zöld közbeszerzési eljárások számának és értékének aránya érték kategóriák szerint, 2021.

13. ábra EU-s támogatásokban részesült zöld közbeszerzési eljárások száma (db) és értéke (Mrd Ft) operatív programok szerint, 2021.

A közbeszerzési eljárások európai uniós támogatása mindig valamilyen tényleges operatív programhoz/projekthez kapcsolódik. A 13. ábrán a legjelentősebb operatív programok szerinti bontásban kerültek ábrázolásra a zöld szempontokat tartalmazó közbeszerzési eljárások. Amint azt a grafikon is mutatja, 2021-ben a zöld közbeszerzések túlnyomó többsége a Terület- és Településfejlesztési Operatív Programból (TOP) nyert uniós támogatást, hasonlóan, mint 2020-ban, ez pontosan 140 db eljárás volt 20,6 Mrd Ft értékben. Az arányokat tekintve ez azt jelenti, hogy a zöld eljárások több mint kétharmadát (67,6%-át) finanszírozták ebből a programból, az értéket tekintve pedig majdnem a háromnegyedét (73,3%), ezzel még számottevőbb arányt képviselve, mint egy évvel korábban, pedig akkor is messze a legjelentősebb operatív program volt

a TOP. Második helyen mind számban, mind értékben az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Programhoz (EFOP) köthető zöld eljárások álltak (27 db, 2,6 Mrd Ft). A többi operatív programhoz, nevezetesen: a Vidékfejlesztési Program (VP), Interregionális (országok közötti) együttműködési programok, Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP), Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program (KEHOP), Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program (VEKOP) és az Egyéb programokhoz tartozó zöld eljárások nagyjából 5-6% alatt maradtak mind a számarány, mind értékarány tekintetében. Az „Egyéb” kategória alatt azok az operatív programok kerülnek összevontan elszámolásra, melyek nem számottevő súllyal szerepelnek, általában 1-1% alatti mind a számarányuk, mind az értékarányuk.

2. táblázat

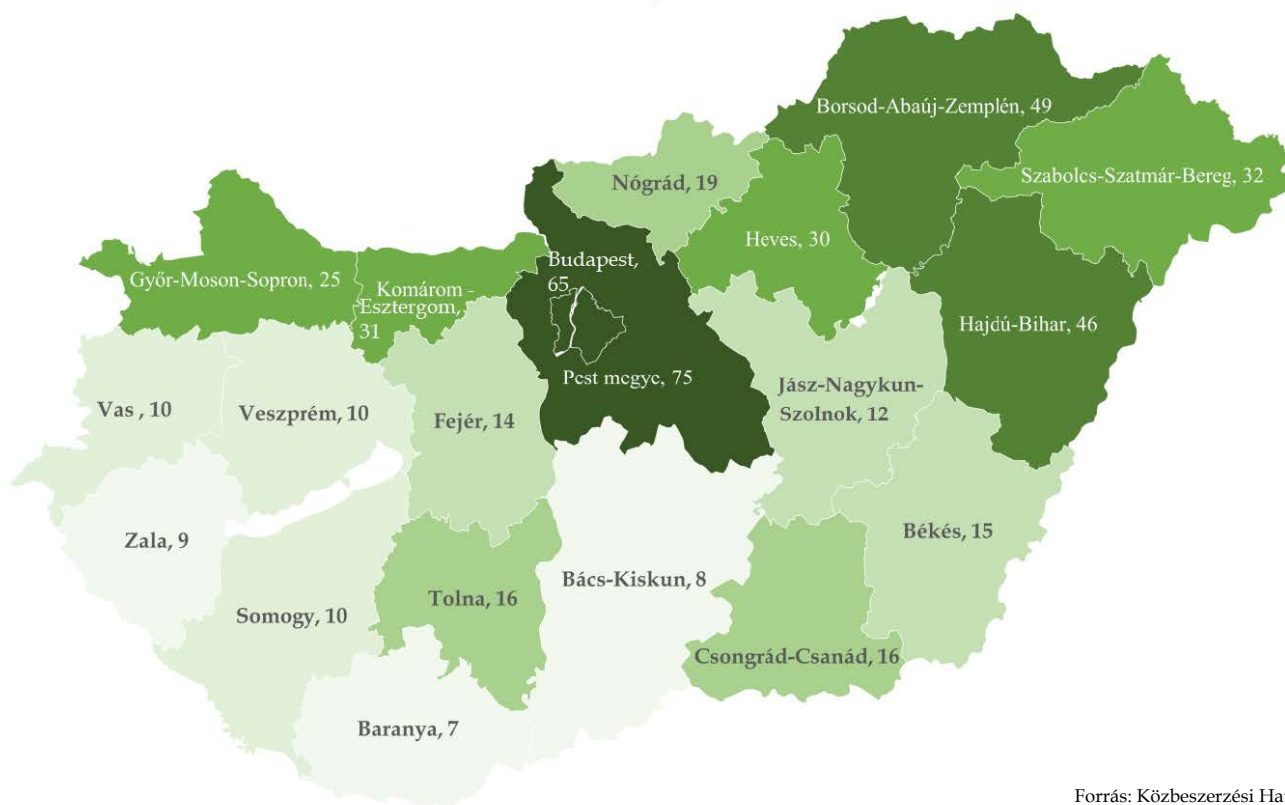
Megye kód	Megye	Eljárások száma (db)	Eljárások számának aránya (%)	Eljárások értéke (Mrd Ft)	Eljárások értékének aránya (%)
13	Pest megye	75	15,0%	8,5	13,3%
01	Budapest	65	13,0%	8,5	13,4%
05	Borsod-Abaúj-Zemplén	49	9,8%	5,1	8,0%
09	Hajdú-Bihar	46	9,2%	4,8	7,5%
15	Szabolcs-Szatmár-Bereg	32	6,4%	5,1	8,0%
11	Komárom-Esztergom	31	6,2%	3,9	6,2%
10	Heves	30	6,0%	4,7	7,4%
08	Győr-Moson-Sopron	25	5,0%	3,8	5,9%
12	Nógrád	19	3,8%	2,6	4,1%
06	Csongrád-Csanád	16	3,2%	1,6	2,6%
17	Tolna	16	3,2%	2,1	3,3%
04	Békés	15	3,0%	1,5	2,4%
07	Fejér	14	2,8%	2,5	3,9%
16	Jász-Nagykun-Szolnok	12	2,4%	1,4	2,2%
14	Somogy	10	2,0%	1,5	2,4%
18	Vas	10	2,0%	1,8	2,8%
19	Veszprém	10	2,0%	0,6	0,9%
20	Zala	9	1,8%	0,7	1,2%
03	Bács-Kiskun	8	1,6%	1,2	1,9%
02	Baranya	7	1,4%	1,7	2,7%
	Összesen.:	499	100,0%	63,5	100,0%
	több megyések:	2		0,2	
	Ország összesen:	501		63,7	

Forrás: Közbeszerzési Hatóság

A 2. táblázat a zöld szempontokat tartalmazó közbeszerzési eljárások számának és értékének adatait tartalmazza az ajánlatkérők megyéje szerint 2021. évben² és a 14. ábra térképe ezen eljárások számának megyei megoszlását ábrázolja. Amint az a táblázatból kiolvasható és a térképről látható, a zöld szempontokat tartalmazó közbeszerzési eljárások túlnyomó többsége, az északi és keleti megyékre koncentrálódott 2021-ben, konkrétan mind a számarányt, mind az értékarányt illetően elmondható, hogy 70%-ban 8 db megyéhez kapcsolódtak: Borsod-Abaúj-Zemplén-; Hajdu-Bihar-; Szabolcs-Szatmár-Bereg-; Heves-; Győr-Moson-Sopron-; Komárom-Esztergom-; Pest megye és Budapest. Ebből a szempontból is nagyon releváns a Közép-magyaror-

szági régió, azaz Budapest és Pest megye, ahova a zöld közbeszerzések több, mint a negyede, pontosabban 28%-a százaléka kapcsolódott. 20 megyéből 12-ben 5% alatt maradt a zöld eljárások számaránya és értékaránya is. A térképről az is jól látszik, hogy a nyugati és déli megyékben nem annyira volt jelentős a zöld szempontok figyelembevétele a közbeszerzések során, mint az északi és keleti megyékben. Elmondható az is, hogy a zöld szempontokat tartalmazó közbeszerzési eljárások megyei megoszlása 2021-ben sok tekintetben hasonlóan alakult, mint 2020-ban, de persze azért akadtak különbségek is, pl. Bács-Kiskun megye 2020-ban jelentős szerepet játszott, ugyanakkor Komárom-Esztergom- és Heves megyék kevésbé.

14. ábra A zöld szempontokat tartalmazó közbeszerzések számának (db) alakulása az ajánlatkérők megyéje szerint, 2021.

² Az ábra és a táblázat nem tartalmazza azon eljárások adatait, amelyeknél több ajánlatkérő szerepel, mert azokhoz általában több megye is tartozna, így nem lenne egyértelmű a besorolásuk.